DET JURIDISKE FAKULTET
UNIVERSITETET I BERGEN

NOTAT

til

Fakultetsstyret

Jnr. Arkiv	Sak nr. 71/11 Styremøte 26.10.2011

NYTT SPESIALEMNE FRA VÅREN 2012; PRØVEORDNING.

Bakgrunn; behandling i Studieutvalget

Førsteamanuensis (den gangen "Forsker") Camilla Bernt og professor Jan Fridthjof Bernt henvendte seg høsten 2010 til Studieutvalget, og leverte en skisse til et nytt spesialemne: "God forvaltningsskikk: Etikk, kommunikasjon og konfliktforståelse i forvaltningen." Saken ble første gang behandlet i SU i oktober 2010, og utvalget sluttet seg til skissen. Et ferdig utkast til emnebeskrivelse ble lagt fram for SU igjen i april 2010. Det fikk da ikke tilslutning. Av protokollen går det fram:

> *Studieutvalget tilrår at saken vurderes nærmere før det videresendes til fakultetsstyret for endelig vedtak. Herunder må det foreslåtte emnet ses i sammenheng med den samlede spesialemneporteføljen, evalueringen av denne høsten 2011, og ressurssituasjonen for øvrig. Videre må tilsettingsforholdene for den foreslåtte kursansvarlige avklares. I møtet ble det også reist spørsmål om målgruppen for kurset.*

Under behandlingen i SU viste studieseksjonen til at SU tidligere hadde stilt seg positivt til forslaget om å opprette et slikt emne. Forslaget slik det forelå, syntes vel gjennomarbeidet og solid, og det passer godt inn i fakultetets fagportefølje, der alminnelig og spesiell forvaltningsrett er bredt representert både i de obligatoriske fagene og blant spesialemnene. Ikke minst har fakultetet fra før to andre spesialemner i konfliktmegling: Ett engelsk-språklig emne på 20 sp i Arbitration med professor Larry Bakken som kursansvarlig, og ett norsk emne på 20 sp i Konfliktmekling der professor II Vibeke Vindeløv er kursansvarlig men hvor Camilla Bernt er sterkt involvert i selve kursgjennomføringen.

Imidlertid gikk studieseksjonen ikke inn for et så stort omfang av undervisning som 20 timer. Det vanlige for et norsk spesialemne på 10 sp er 16 timer, og seksjonen anbefalte derfor en reduksjon i tråd med dette. Videre ble det pekt på at det studieåret 2011/2012 skal gjøres en helhetlig evaluering av spesialemneporteføljen, jf. vedtak om spesialemneomleggingen implementert fra høsten 2008 og årsplanen 2011.

Når det gjelder innholdet i emnet, vises til den vedlagte emnebeskrivelsen.

Senere utvikling

Etter behandlingen i Studieutvalget har dekanatet vært i dialog med forlagsstillerne. Den rådende økonomiske ressurssituasjonen ved fakultetet tilsier ikke at det er betenkelig å starte opp et emne hvor en ikke har langsiktige forpliktelser..Videre vil også ledelsen si seg enig i at emnebeskrivelsen er god og gjennomarbeidet, og at et slikt emne passer godt inn i fakultetets strategiske profil. Imidlertid, med tanke på den planlagte spesialemneevalueringen 2011/2012, vil ledelsen ikke gå inn for å etablere emnet permanent, men i første omgang som en prøveordning for våren 2012.

Forslagsstillerne har foreslått førsteamanuensis Camilla Bernt som kursansvarlig. Hun har imidlertid per dags dato bare et engasjement i 50% stilling som førsteamanuensis fram til 19.02.12, og er således ikke i et fast tilsettingsforhold ved fakultetet. Hovedregelen ved fakultetet er at kursansvar skal være forankret hos personer med førstestillingskompetanse som er fast tilsatt ved fakultetet. Ledelsen stiller derfor som krav for opprettelsen av emnet at professor Jan Fridthjof Bernt er kursansvarlig for emnet.

Administrasjonen vil opprette emnet i FS og gjøre det tilgjengelig for at studentene kan melde seg til det. Man vil også, i samråd med faglig ledelse og den kursansvarlige, vurdere hva slags markedsføringstiltak som kan være nødvendige og ønskelige, ettersom det er relativt kort tid igjen til vårsemesteret.

I samsvar med det framlagte forslaget inviterer dekan og fakultetsdirektør fakultetsstyret til å gjøre slikt

Vedtak:

Spesialemnet "JUS264-2-A God forvaltningsskikk: Etikk, kommunikasjon og konfliktforståelse i forvaltningen" (10 studiepoeng) opprettes som en prøveordning for vårsemesteret 2012.

Professor Jan Fridthjof Bernt oppnevnes som kursansvarlig.

Asbjørn Strandbakken
Dekan

Eivind Buanes
Fakultetsdirektør

PGH-CHO
18.10.11

Vedlegg

Vedlegg

JUS264-2-A God forvaltningsskikk: Etikk, kommunikasjon og konfliktforståelse i forvaltningen (10 sp)

Utkast til emnebeskrivelse

Mål og innhold:

Kurset bygger på den grunnleggende tanke at forvaltningen trenger flere verktøy enn bare den juridiske metode og tradisjonelle forvaltningsmessige saksbehandlingsrutiner i sitt møte med borgerne. Borgere som møter forvaltningen har i en del tilfeller vanskelig for å orientere seg i regelverket, både når det gjelder rettigheter, plikter og prosessuelle bestemmelser. Møtes de i slike tilfeller med juridisk og byråkratisk språk, kan det resultere i forvirring, misforståelser og misnøye.

Juridisk metode er et verktøy for å løse rettstvister. Forvaltningsmessig saksbehandling er tradisjonelt rettet mot en mest mulig vurderingsfri og standardisert anvendelse av rettsregler og etablerte faglige og politiske prinsipper og målsettinger. Dette er en beslutningsmodell som er tilpasset profesjonelle beslutningstakere og andre profesjonelle aktører, og som passer dårlig for parter uten en slik profesjonell utdanning eller erfaringsbakgrunn. Resultatet er mange ganger en høy grad av fremmedgjøring fra borgerens side i møte med forvaltningen, og ikke sjelden et unødvendig høyt konfliktnivå.

I Forvaltningsloven og i deler av særlovgivningen er det søkt tatt høyde for dette ved bestemmelser om veiledningsplikt for forvaltningen, for å ivareta behovet for en mer dialogpreget og veiledende kommunikasjon overfor borgeren. I praksis viser det seg imidlertid at det er svært vanskelig å oppfylle denne ambisjonen. Det er åpenbart at det også trengs andre verktøy i tillegg til juss og tradisjonell saksbehandling for å oppnå god kommunikasjon. Dette kurset bygger på en hypotese om at mye kunne vært vunnet både mht. ressursbruk og allmennhetens tilfredshet dersom forvaltningen hadde hatt større fokus på kommunikasjon og konfliktforståelse, både under saksbehandlingen og etter at vedtak er truffet. Det er grunn til å tro at et ikke helt lite antall saker kunne vært løst eller avsluttet tidligere med et vesentlig lavere konfliktnivå dersom forvaltningstjenestemenn var mer bevisste på hvordan de kommuniserer med borgerne for å unngå misforståelser og formidle en bedre forståelse av de hensynene som ligger bak den enkelte avgjørelse.

Målet med kurset er å skape bevissthet om og forståelse av problemene og misforståelsene som kan oppstå i møtet mellom borgere og forvaltningen, og å oppøve ferdigheter som kan bidra til bedre kommunikasjon og konflikthåndtering. Kurset vil foregå som et samspill mellom teori og praksis, der deltakerne medvirker aktivt i hele kursforløpet, med klasseromsundervisning med forelesning, diskusjoner og praktiske øvelser. Undervisningen foregår intensivt med 20 timer i løpet av en uke.

Følgende tema vil bli behandlet:

1. a) Generelt om kravet til forsvarlig saksbehandling

Den liberale rettsstats oppfatning av forholdet mellom borger og forvaltning. Kravet om rettssikkerhet ved forvaltningsvedtak. Et utvidet rettssikkerhetsbegrep med krav om hensynsfull saksbehandling og aktivt fokus på å ivareta borgerens behov. Den menneskerettslige dimensjon.

b) Generelt om god forvaltningsskikk og forvaltningsetikk

Rettslig status og utviklingstrekk for kravet om god forvaltningsskikk. Grensen og forholdet mellom juss og etikk på dette feltet.

2. *Hva er en konflikt, og hvordan eskalerer konflikter?*

Definisjon av konflikt. Dimensjoner i en konflikt. Konflikttrappen (konflikteskalering).

3. *Kommunikasjon*

Grunnleggende innføring i de mekanismene som gjør seg gjeldende i kommunikasjon mellom mennesker, og som kan bidra til å endre budskapet på veien mellom sender og mottaker. Innføring i lytte- og spørreteknikk med sikte på å få et godt opplysningsunderlag, sikre at man har forstått riktig, og at parten føler seg forstått og ivaretatt.

4. *Innføring i forhandlingsteknikk og mekling*

Innføring i grunnleggende prinsipper for kommunikasjon og konfliktløsning, med praktiske øvelser.

5. *Konflikthåndtering og kravet om likebehandling og lovmessig forvaltning.*

Hvilke rammer setter det forvaltningsrettslige prinsippet om likebehandling og kravet til lovmessig forvaltning for konfliktløsning i forvaltningen? Finnes det rom for minnelige løsninger i forvaltningssaker?

Læringsutbytte:

Forståelse og kunnskaper om det rettslige grunnlaget for kravet til forsvarlig saksbehandling, konkretisert med forvaltningens veiledningsplikt, kravet om hensynsfull saksbehandling og kravet om en objektiv og borgervennlig myndighetsutøving. Oversikt over bakgrunn og utviklingslinjer i synet på forholdet mellom borger og stat, og den menneskerettslige dimensjon.

Grundige kunnskaper om og forståelse av den rettslige standarden god forvaltningsskikk og begrepet forvaltningsetikk, og utviklingstrekk og diskusjon om disse begrepene, herunder diskusjonen om forholdet mellom juss og etikk på dette feltet.

Evne til å analysere en konflikt ved hjelp av de faglige tilnærmingsredskapene konflikteskalering og konfliktdimensjoner, og til å reflektere over bruken av begrepene i eget liv og i forvaltningssammenheng.

Beherskelse av faglig basert kommunikasjons- og spørreteknikk og til å kunne anvende denne kunnskapen og disse ferdighetene til å forbedre og reflektere over egen kommunikasjonsevne i rollen som tilsatt i forvaltningen.

Beherskelse av ledende forhandlingsteori og ferdigheter i forhandlingsteknikk av nytte for forvaltningstjenestemenn.

Kunnskap om aktuelle konflikt- og tvisteløsningsmetoder for konflikter i forvaltningssaker, så som mekling og domstolsbehandling, og vurdere fordeler, ulemper, og begrensninger ved disse.

Kunne perspektivere teorien med egne erfaringer i og utenfor undervisningen.

Kunne reflektere over hvordan konfliktforståelse, og kunnskaper og ferdigheter innen kommunikasjons- og forhandlingsteori, er viktig for å oppnå en forsvarlig saksbehandling i samsvar med god forvaltningsskikk.

Kunne formidle ogformulere sin viten og argumentasjon faglig og språklig korrekt på en strukturert og sammenhengende måte.

Krav til forkunnskaper:

Deltakerne må forstå norsk, dansk og engelsk og kunne snakke et skandinavisk språk.

Deltakerne må ha tre års universitets- eller høyskoleutdanning. Personer med mindre utdanning, men med yrkeserfaring fra forvaltningen, kan også gis studierett etter en nærmere vurdering.

Faglig overlapp:

Deler av undervisningen og enkelte deler av pensumet om konflikter , konflikteskalering og kommunikasjon overlapper med valgemnet JUS-261-2-A Konfliktmekling . Stofftilfanget og vinklingen på de overlappende temaene er likevel svært ulike. Emnene må derfor regnes som fullt ut selvstendige fag som kan tas ved siden av hverandre.

Undervisning/omfang:

Forelesninger/seminarer. 20 timer.

Undervisningssemester:

Høst. Emnet har adgangsbegrensning. De første 30 som er både eksamensmeldt og undervisningspåmeldt får plass, deretter etableres venteliste (info i MiSide når StudentWeb åpner).

Obligatoriske arbeidskrav:

To refleksjonsnotater å cirka 900 ord skal leveres to uker etter at undervisningen er avsluttet. Et av to notater må være bestått, og begge skal oppfylle kravet om "seriøst faglig forsøk".

Krav om 80 % oppmøte på undervisningen. Deltakerne må møte første dag for å beholde **plassen sin**, ellers kan den tilbys til deltakerne på venteliste.

Vurderingsformer:

Skoleeksamen.

Det tilbys kontinuasjonseksamen (tidsbestemmes konkret), men ikke ordinær eksamen i mellomliggende semestre.

Karakterskala: Gradert skala med 5 trinn fra A til E for bestått og F for ikke bestått, jf. Studieplan for masterstudiet i rettvitenskap ved UiB § 3-1 nr. 2 første punktum.

Læremiddelomtale:

Hovedlitteratur:

Kompendium i salg på Studia bestående av:

Vindeløv, Vibeke *Konfliktmægling. En refleksiv model 2.* utg. (København 2008)
o kap. 4. Konflikter **og deres eskalering (s. 69-94) og**
o kap. 10 Trin 2 **: Partemes redegørelse og dialog, s. 159-182.**

Kjelland Mørdre , Kristin mfl . *Konflikt,* ***mekling og rettsmekling*** **(Oslo 2008):**
o kap. **1 Konflikter, s. 19-26,**
o kap. 2 Kommunikasjon (s. 40-54) og
o kap. 3 Forhandlinger (s. 55-85)

Pruitt, Dean og Kim, **Sung Hee**, *Social Conflict: Escalation,* ***Stalemate, and Settlement*** **3rd edition** (New York 2003):

[Tekstutvalget fra denne boken vil bli valgt senere, da vi foreløpig bare har fått tak i 2. utg. Det dreier seg antakelig om 30-40 sider som handler om kommunikasjonsproblemer i situasjoner der en eller begge parter opplever at de har en konflikt med hverandre.]

NOU 1993:15 Forvaltningsetikk: Pkt. 2 Etikk og forvaltningsetikk, pkt. 4.3.3 Verdikilder i forhold til omverdenen, pkt. 4.3.4 Forvaltningens roller, pkt. 4.3.5 Etikk og arbeidet med regelverket

Bernt og Frihagen, *Frihagens forvaltningsrett, bind I,* 2, utg. (Bergen 2010) kapittel 2 Kravet om rettssikkerhet i forvaltningen (s. 39-68).

Gammeltoft-Hansen m.fl. *Forvaltningsret 2.* udg., (København 2003) Kapittel 16 God forvaltningsskikk. (s.617-647)

Gottrup, *Officialprincippet* ***og sagsoplysning*** **(København 2011) Kapittel 3 Fra materiell til procedural retssikkerhed** ? **(s. 55-93), Kapittel 7 Borgerinddragelse i sagsoplsyningen -en kommunikativ proces? (s. 215-258)**

Kontaktinformasjon: *Kursansvarlig:* Professor Jan Fridthjof Bernt

Administrativt ansvarlig: Førstekonsulent Sigrid Haugros